QUICKSCAN OMGEVINGSWET
DE LANDERIJEN DRACHTEN

ATKB
voor natuur
en leefomgeving

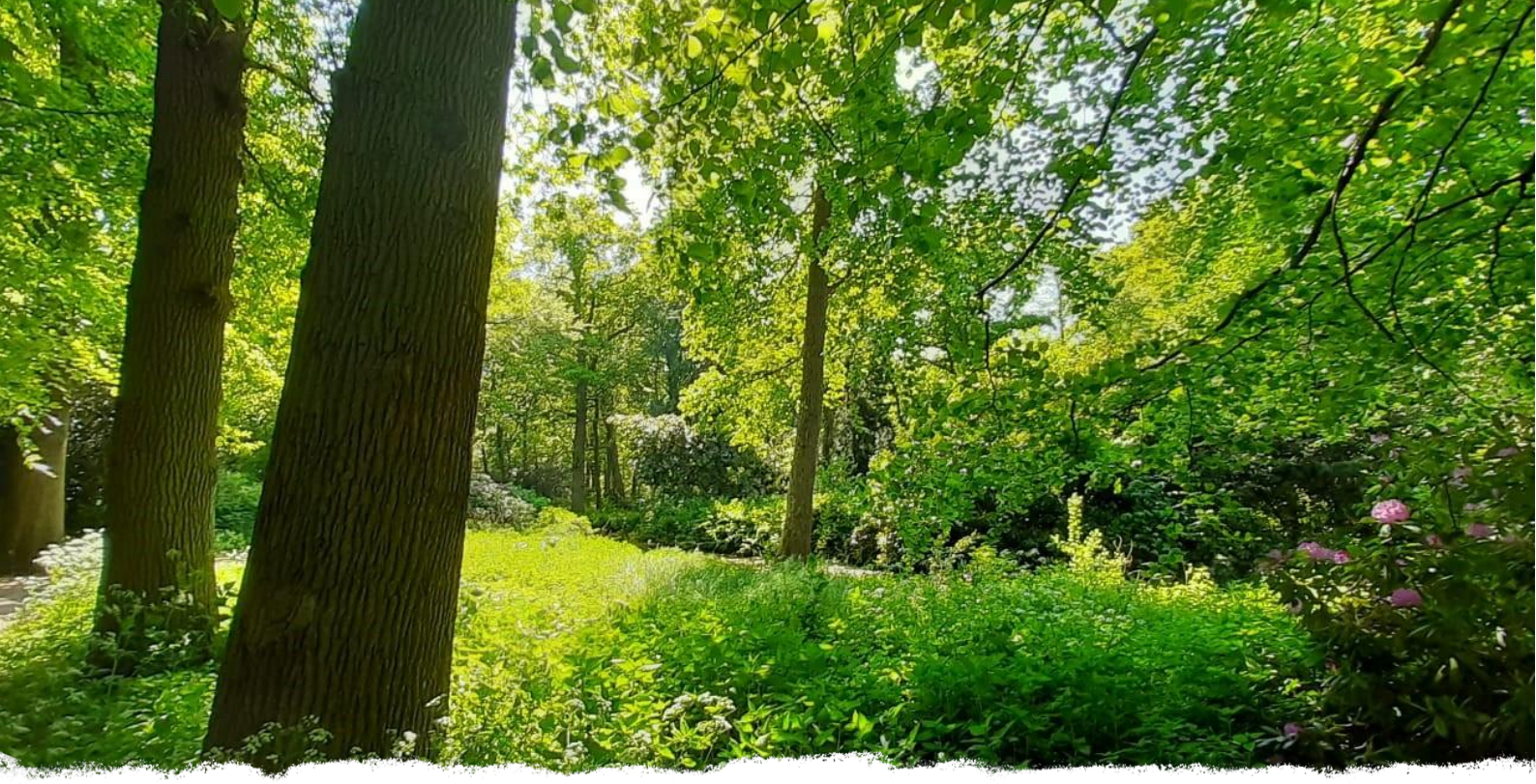

QUICKSCAN OMGEVINGSWET DE LANDERIJEN DRACHTEN

Kenmerk:	20240530
Versie:	Definitief
Datum:	17-06-2024
Auteur:	R. Lameijer
Projectleider:	A. Sibma
Veldwerk:	H. Lodewegen en R. Lameijer
Kwaliteitscontrole:	K. Breed en R. Offereins
Opdrachtgever:	De gemeente Smallingerland

De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

© ATKB voor natuur en leefomgeving. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.
Foto's: ATKB, tenzij anders vermeld

ATKB ASSEN
STATIONSSTRAAT 29C
9401 KW ASSEN

ATKB MIDDELHARNIS
PRINS BERNHARDLAAN 147
3241 TA MIDDELHARNIS

ATKB WAARDENBURG
KOEWEISTRAAT 7
4181 CD WAARDENBURG

ATKB ZOETERMEER
LOUIS BRAILLELAAN 100
2719 EK ZOETERMEER

ATKB WAGENINGEN
AGRO BUSINESS PARK 9
6708 PV WAGENINGEN

KVK 27 1 771 40
BTW NL 8076 36 757B01
IBAN NL53 RABO 0160177529

TEL. 088 11 53 200 | INFO@AT-KB.NL | AT-KB.NL

INHOUD

1.	**Inleiding**	**1**
1.1	Aanleiding en doel	1
1.2	Kwaliteitstoetsing	2
1.3	Leeswijzer	2
2.	**Plangebied en initiatief**	**3**
2.1	Ligging en beschrijving plangebied	3
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	4
3.	**Juridisch kader**	**6**
3.1	Soortenbescherming	6
3.2	Gebiedsbescherming	8
3.3	Planologische gebiedsbescherming	9
3.4	Bescherming houtopstanden	9
4.	**Onderzoeksmethode**	**10**
4.1	Soortenbescherming	10
4.2	Gebiedsbescherming en houtopstanden	10
5.	**Resultaten soortenbescherming**	**11**
5.1	Flora	11
5.2	Broedvogels cat. 1 t/m 4	11
5.3	Broedvogels cat. 5	12
5.4	Overige broedvogels	13
5.5	Vleermuizen	14
5.6	Grondgebonden zoogdieren	16
5.7	Amfibieën	17
5.8	Reptielen	17
5.9	Vissen	17
5.10	Vlinders, libellen en overige ongewervelden	18
5.11	Invulling zorgplicht	18
5.12	Invulling specifieke zorgplicht	19
6.	**Effectanalyse gebiedsbescherming**	**21**
6.1	Natura 2000	21
6.2	Planologische gebiedsbescherming	22
7.	**Beschermde houtopstanden**	**23**
8.	**Conclusies en vervolgstappen**	**24**
8.1	Soortenbescherming	24
8.2	Gebiedsbescherming en houtopstanden	26
Literatuurlijst		**27**

1.INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Smallingerland heeft het voornemen om woningbouw te realiseren in het gebied tussen De Landerijen en de Zuiderhogeweg in Drachten. Voor het initiatief worden indien nodig bomen en struiken gerooid en eventuele aanwezige poeltjes gedempt. Echter moet blijken of dit noodzakelijk is voor het uit te voeren plan.

Om te bepalen of de voorgenomen plannen (mogelijk) leiden tot een overtreding van de huidige natuurwetgeving, is een quickscan Omgevingswet (Ow) uitgevoerd. De quickscan is een verkennende toets om na te gaan of door uitvoering van de voorgenomen plannen mogelijk overtreding van de Ow (soortenbescherming en bescherming Natura 2000-gebieden) of planologische gebiedsbescherming optreedt. Daarnaast wordt het project aan het onderdeel 'houtopstanden' uit de Ow getoetst. Het doel van de quickscan is geformuleerd in enkele onderzoeksvragen.

Onderzoeksvragen t.a.v. soortenbescherming:

- Welke beschermde soorten maken (mogelijk) gebruik van de planlocatie?
- Wat zijn de effecten van de voorgenomen werkzaamheden op deze soorten?
- Is er aanvullend ecologisch onderzoek naar een of meerdere soorten noodzakelijk?
- Welke voorzorgsmaatregelen en/of vervolgstappen dienen genomen te worden om schadelijke en nadelige gevolgen op beschermde en onder de specifieke zorgplicht vallende soorten te voorkomen?

Onderzoeksvragen t.a.v. gebiedsbescherming en houtopstanden:

- Ligt het plangebied in of nabij een Natura 2000-gebied, het NNN of binnen belangrijke weidevogelgebieden?
- Kunnen negatieve effecten op beschermde gebieden bij voorbaat worden uitgesloten?
- Is een aanvullende toetsing aan de gebiedsbescherming (voortoets, passende beoordeling en/of toetsing Natuurnetwerk Nederland) noodzakelijk?
- Zijn vervolgstappen noodzakelijk wat betreft het onderdeel 'houtopstanden'?

Kader
Er wordt tijdens de quickscan een volledige beoordeling van de geschiktheid van het plangebied als leefgebied voor beschermde en onder de specifieke zorgplicht vallende soorten uitgevoerd. Een quickscan is echter geen volledig ecologisch onderzoek naar alle mogelijk voorkomende soorten, in de daarvoor geschikte perioden van het jaar. Hierdoor is een quickscan vaak niet voldoende als onderbouwing van een eventuele aanvraag voor een vergunning voor de Omgevingswet. Indien uit de quickscan echter blijkt dat er geen noodzaak bestaat tot nader onderzoek of een omgevingsvergunning, is een quickscan een afdoende ecologische onderbouwing voor het bevoegd gezag. Dit geldt ook als de quickscan onderdeel vormt van de ruimtelijke onderbouwing van een bestemmingsplan.

De bevindingen uit de quickscan Omgevingswet zijn drie jaar geldig, tenzij het gebied in de tussentijd dermate is gewijzigd dat er een andere biotoop is ontstaan.

1.2 KWALITEITSTOETSING

De quickscan is uitgevoerd door een ervaren ecoloog van ATKB. De ecoloog voldoet aan de definitie die Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) hanteert van een ter zake kundige voor het opstellen van toetsingen aan de Ow. Daarnaast is ATKB aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); een brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. De quickscan is opgesteld conform de definitielijst van het NGB.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van het plangebied weergegeven en de uit te voeren werkzaamheden zijn hier benoemd. Hoofdstuk 3 geeft het juridisch kader weer, waaraan getoetst is. In hoofdstuk 4 is de wijze beschreven waarop de quickscan Ow is uitgevoerd. Hoofdstuk 5 gaat in op de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde en onder de specifieke zorgplicht vallende soorten. Hierbij worden globaal de effecten bepaald van het plan op de soorten die (mogelijk) gebruikmaken van het plangebied. Vervolgens worden, waar nodig, beknopt maatregelen voorgesteld om zorgvuldig te handelen ten aanzien van beschermde soorten. In hoofdstuk 6 is een beknopte toetsing aan de gebiedsbescherming opgenomen en in hoofdstuk 7 is beknopt getoetst aan het onderdeel 'houtopstanden'. In hoofdstuk 8 zijn (door beantwoording van de onderzoeksvragen uit paragraaf 1.1) de conclusies en aanbevelingen uit voorliggend rapport op een rij gezet.

2. PLANGEBIED EN INITIATIEF

2.1 LIGGING EN BESCHRIJVING PLANGEBIED

Het plangebied betreft een geaccidenteerd braakliggend terrein gelegen aan de Landerijen en Zuiderhogeweg in Drachten, gemeente Smallingerland in provincie Friesland (zie Figuur 1). De afmetingen van plangebied zijn circa 600 meter lang en 70 meter breed. Het terrein ligt gelegen ten noorden van de A7 en ten west van Zuiderhogeweg. Aan De Landerijen staan relatief nieuwe nieuwbouwwoningen. Het plangebied bestaat voornamelijk uit een deels met bramen en pitrus verruigde delen en deels een zeer kruidenrijke vegetatie. Plaatselijk is dichte opschot van jonge populieren en schietwilgen aanwezig. Soorten die er groeien zijn onder andere gele brem, braam, grote teunisbloem, veel klaversoorten, jacobskruiskruid en zeer lokaal reuzenberenklauw. Om het gehele gebied heen groeien hogere bomen waaronder meest populieren, en schietwilgen, met lokaal esdoorn, eik en berk. De meeste bomen zijn nog jong en hebben dunne stammen. Relatief dikkere bomen (meest populieren en in het noorden eiken) zijn zeer spaarzaam aanwezig, het meeste in de oostelijke begrenzing met de toegangsweg naar de A7 en in de noordpunt. Deze blijven behouden. Daarnaast werd in het plangebied op meerdere plekken stapels met hout en bakstenen gevonden. Er zijn om het plangebied watergangen aanwezig, maar liggen niet in het plangebied zelf. De bodem bestaat voor het grootste deel uit leemhoudend zand. Het gebied wordt gebruikt door omwonenden om hun honden uit te laten. Ook wordt er regelmatig tuinafval gestort.

Figuur 1. *Globale ligging plangebied waar gebouwd gaat worden (rood omlijnd). Bron: openstreetmap.org*

Figuur 2. *Huidige situatie plangebied. (bron: veldbezoek)*

2.2 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

Aanlegfase

De gemeente gaat het terrein bouwrijp maken, waarna de nieuwbouw woningen gerealiseerd kunnen worden. Voor het bouwrijp maken van het perceel worden de aanwezige struiken en ruigte verwijderd. Het terrein wordt geëgaliseerd en waar nodig opgehoogd. In het plangebied worden struiken en kleine bomen verwijderd. Zoals het voorlopige plan nu is blijven de bomen aan de oost- en zuidzijde blijven onaangetast. De bomen aan de westzijde zullen mogelijk wel gekapt worden, een kapvergunning is hier dan voor nodig. De aangrenzende watergangen blijven wel behouden.

Gebruiksfase

In figuur 3 is een weergave opgenomen van de toekomstige situatie waarin de nieuwbouwwoningen gerealiseerd zijn.

Figuur 3. *De te realiseren woningen langs De Landerijen in Drachten.*

3. JURIDISCH KADER

3.1 SOORTENBESCHERMING

3.1.1 ALGEMEEN

In de Omgevingswet (Ow) is de bescherming van diverse inheemse planten en dieren in Nederland vastgelegd. De Omgevingswet zelf bestaat uit algemene regels, waaronder de algemene zorgplicht en een algemeen verbod om zonder omgevingsvergunning bepaalde activiteiten (ingrepen) met schadelijke gevolgen voor beschermde waarden te mogen verrichten. Een nadere uitwerking van de algemene regels van de Omgevingswet vindt plaats in Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's), waarbij in dit kader het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) het belangrijkst is. Hierin is een uitwerking gegeven van het toetsingskader voor activiteiten met mogelijk schadelijke gevolgen voor beschermde soorten. Deze zijn onderverdeeld in 'flora- en fauna-activiteiten' (soortenbescherming) en 'Natura 2000-activiteiten' (gebiedsbescherming; zie volgende paragraaf).
De soortenbescherming onder de Omgevingswet omvat drie pijlers: de algemene zorgplicht, de specifieke zorgplicht en de geldende beschermingsregimes. De specifieke zorgplicht is nieuw ten opzichte van de voorheen geldende Wet natuurbescherming.

3.1.2 ALGEMENE ZORGPLICHT

De algemene zorgplicht (Afdeling 1.3 van de Ow) geldt in alle situaties en voor alle in het wild levende planten en dieren. Deze houdt in dat de initiatiefnemer redelijkerwijs alles in het werk stelt om schade aan in het wild levende flora en fauna te voorkomen.

3.1.3 SPECIFIEKE ZORGPLICHT

De specifieke zorgplicht is een uitbreiding op de algemene zorgplicht en bepaalt dat iedereen die activiteiten uitvoert die nadelige gevolgen op plant- en diersoorten kunnen hebben, deze nadelige gevolgen zoveel mogelijk moet voorkomen, beperken of ongedaan maken. De specifieke zorgplicht staat los van de vergunningplicht bij schadelijke gevolgen op beschermde soorten.

De specifieke zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten (uitgewerkt in art. 11.27, 2e lid Bal) geldt voor de volgende soorten:

- alle van nature in Nederland in het wild levende vogels inclusief de geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten (conform Vogelrichtlijn);
- van nature in Nederland in het wild levende dieren of planten van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V van de Habitatrichtlijn;
- dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IX van het Bal of in de Rode lijsten; en
- voor bovengenoemde soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats.

De specifieke zorgplicht bepaalt dat voorafgaand aan de activiteit wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn voor aanwezigheid van bovengenoemde soorten. Als deze aanwijzingen er zijn, dient op basis van objectieve gegevens vastgesteld te worden of nadelige gevolgen op de staat van instandhouding kunnen worden uitgesloten. Dit kan zowel de landelijke staat van instandhouding betreffen als die van een (lokale) populatie. Wanneer gevolgen hierop niet zijn uit te sluiten, dienen passende preventieve of herstelmaatregelen getroffen te worden om deze nadelige gevolgen te voorkomen. Dergelijke maatregelen horen in verhouding te staan tot de aard en omvang van de ingreep en de effecten. Hierbij is er tevens de verplichting om na te gaan of deze maatregelen de beoogde effecten hebben.

De specifieke zorgplicht staat los van de vergunningplicht bij schadelijke gevolgen op beschermde soorten en wordt daarom in deze rapportage steeds apart behandeld. De formulering van deze specifieke zorgplicht is in de wet zodanig uitgewerkt dat strafrechtelijke handhaving ervan mogelijk is. Wanneer bij een ingreep of activiteit de specifieke zorgplicht niet of onvoldoende is toegepast, kan dit een reden zijn voor het indienen van een bezwaar.

3.1.4 BESCHERMINGSREGIMES SOORTENBESCHERMING

Naast de algemeen geldende zorgplicht en de specifieke zorgplicht geldt voor een aantal soorten en hun leefgebieden een beschermingsregime. Deze beschermde soorten zijn onderverdeeld in drie groepen, met daaraan gekoppelde soortenlijsten en beschermingsregimes, namelijk:

- vogels (artikel 11.37 Bal; alle soorten uit de Europese Vogelrichtlijn);
- overige strikt beschermde soorten, waaronder soorten uit de Europese Habitatrichtlijn (artikel 11.46 Bal; dit betreft onder andere vleermuizen);
- nationaal beschermde soorten (artikel 11.54 Bal).

Het is onder de Ow niet toegestaan om (het leefgebied van) beschermde soorten aan te tasten. Dit is vastgelegd in verbodsbepalingen: activiteiten die schadelijk zijn voor beschermde dier- en plantsoorten zijn verboden[1].

3.1.5 VRIJSTELLING NATIONALE SOORTEN BINNEN PROVINCIE FRIESLAND

Provincies hebben de bevoegdheid om via een provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten in het kader van bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling. In het geval van de provincie Friesland worden de volgende nationaal beschermde soorten vrijgesteld: Aardmuis, bosmuis, dwergmuis, ondergrondse woelmuis, rosse woelmuis, veldmuis, woelrat, dwergspitsmuis, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, tweekleurige bosspitsmuis, steenmarter, haas, konijn, ree, vos, egel, bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker (bron: Omgevingsverordening Friesland 2024).

3.1.6 BROEDVOGELS MET JAARROND BESCHERMDE NESTEN

Jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4)

Een aantal vogels heeft nesten met een jaarrond beschermde status omdat de vogelsoorten het gehele jaar gebruikmaken van het nest, geen eigen nesten bouwen (en dus niet gemakkelijk een nieuw nest kunnen maken), van gebouwen afhankelijk zijn of in kolonieverband broeden (deze verschillen zijn in de wetgeving weergegeven in de categorieën 1 t/m 4). De meeste vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn roofvogels en uilen, maar ook de nesten van de in gebouwen broedende gierzwaluw en huismus zijn jaarrond beschermd.

Categorie 5-broedvogels

De zogenaamde Categorie 5-soorten zijn vogelsoorten waarvan de nesten niet standaard jaarrond beschermd zijn omdat deze soorten meer flexibel zijn in het vinden van een nestplaats dan vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Onder bepaalde ecologische omstandigheden (zoals de aanwezigheid van een zwaartepunt van een populatie binnen het plangebied of weinig uitwijkmogelijkheden in de omgeving) kunnen deze nesten wel jaarronde bescherming hebben.

Het plangebied is gelegen in de provincie Friesland. Dit betekent dat er een aparte lijst van broedvogels met jaarrond beschermde nesten van toepassing is. Deze lijst is gehanteerd bij het opstellen van deze quickscan.

[1] In artikelen 11.37, 11.46 en 11.54 van het Bal wordt meerdere malen gesproken over het verbod tot **opzettelijke** handelingen (o.a. opzettelijke doding, verstoring en vernieling). Binnen de Wet natuurbescherming omvat de term 'opzettelijk' tevens voorwaardelijk opzet, waardoor (evenals onder de voormalige Flora- en faunawet) een groot aantal handelingen onder de verbodsbepalingen vallen. In verband met de leesbaarheid wordt de term 'opzettelijk' in voorliggende rapportage niet meer aangehaald. Uiteraard wordt dit (in de situaties waarvoor dit van toepassing is) wel bedoeld.

3.1.7 VOORZORGSMAATREGELEN

Een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Ow is soms te voorkomen door (voorafgaand aan de werkzaamheden) voorzorgsmaatregelen te treffen. Deze voorzorgsmaatregelen zijn gericht op het behoud van de functionaliteit van de groeiplaats van flora en de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van fauna. Daarnaast voorkomen de voorzorgsmaatregelen de schadelijke gevolgen van een activiteit op individuen (o.a. doding en verwonding).

3.1.8 VERGUNNINGPLICHT

Een vergunningplicht (artikel 8.74j, 8.74k en 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving) is van toepassing als een overtreding van de verbodsbepalingen uit het Bal niet kan worden voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen.

Het is mogelijk om met een goed onderbouwd projectplan een omgevingsvergunning aan te vragen in het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Het bevoegd gezag toetst de aanvraag vervolgens aan de volgende drie criteria:

- Voldoet het planvoornemen aan een van de in de wet genoemde belangen?
- Is een ‘andere bevredigende oplossing’ mogelijk?
- Doet de vergunning afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

Via de Ow is tevens de bescherming van Natura 2000-gebieden vastgelegd. De Ow stelt dat het verboden is om zonder vergunning van Gedeputeerde Staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Voor projecten die een significant negatief effect kunnen hebben op de doelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd en is een vergunningaanvraag noodzakelijk. Via een voortoets kan worden onderzocht of significant negatieve effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten. Indien dit het geval is, zijn een passende beoordeling en vergunningsaanvraag niet noodzakelijk. Indien significant negatieve effecten als gevolg van de projectdepositie in de voortoets niet kunnen worden uitgesloten, zijn een passende beoordeling en vergunningsaanvraag wél noodzakelijk.

Naast plannen in of nabij Natura 2000-gebieden, kunnen ook plannen op grotere afstand van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten op kwalificerende habitats en/of soorten tot gevolg hebben door toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitats binnen Natura 2000-gebieden. Een toename van meer dan 0,00 mol N/ha/jr vraagt om een nadere ecologische beoordeling van de gevolgen.

Daarnaast kunnen plannen een negatief effect hebben op (leefgebied van) kwalificerende soorten buiten een Natura 2000-gebied, waardoor nadelige effecten optreden op de doelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Dit kan het geval zijn wanneer essentieel foerageergebied van een kwalificerende soort van een Natura 2000-gebied binnen het plangebied ligt. Effecten op het foerageergebied kunnen leiden tot afname van aantallen binnen het Natura 2000-gebied. Dit kan bijvoorbeeld spelen bij bruine kiekendief, kleine zwanen en ganzen.

3.3 PLANOLOGISCHE GEBIEDSBESCHERMING

Het beschermingsregime van het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen was dit de EHS) is vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl; art. 7.8) en moet verzekeren dat de kwaliteit en het oppervlak van de NNN niet achteruitgaan, de samenhang tussen gebieden wordt behouden en nadelige gevolgen op wezenlijke kenmerken en waarden door activiteiten worden gecompenseerd. De wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN zijn vastgelegd in provinciale omgevingsverordeningen en kunnen bestaan uit bodemkenmerken, landschappelijke waarden en natuurwaarden. In deze verordeningen is eveneens het gehanteerde toetsingskader vermeld; dit kan per provincie verschillen. Voor de NNN geldt geen specifieke zorgplicht.

Naast het NNN zijn in sommige provincies tevens weidevogelgebieden, gebieden met strategische reserveringen voor natuur, groene ontwikkelingszones e.d. aangewezen. Binnen dergelijke gebieden geldt doorgaans het Nee, tenzij-regime: significante aantasting is niet toegestaan, tenzij sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieven zijn.

3.4 BESCHERMING HOUTOPSTANDEN

Volgens artikel 11.126 van het Bal is het verboden een houtopstand buiten de bebouwde kom geheel of gedeeltelijk te vellen zonder melding bij het bevoegd gezag. Bovendien geldt een herplantplicht. Een houtopstand beslaat 10 are of meer of betreft een rijbeplanting van meer dan twintig bomen en moet aan een aantal voorwaarden voldoen. Voor houtopstanden binnen de bebouwde kom is de Ow niet van toepassing, maar geldt het beleid van de gemeente waarbinnen de projectlocatie gelegen is. Voor een aantal gevallen geldt een uitzondering:

- het betreft een houtopstand op een erf of in een tuin;
- het betreft een houtopstand van fruitbomen of een windscherm rondom fruitbomen;
- het betreft naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- het betreft kweekgoed;
- het betreft populieren of wilgen als wegbeplanting, beplanting langs waterwegen of eenrijige beplanting langs landbouwgrond;
- het betreft het dunnen van een houtopstand;
- het betreft een houtopstand van uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
    - ten minste eens per tien jaar wordt geoogst;
    - bestaat uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, én
    - is aangelegd na 1 januari 2013.

Binnen de bescherming houtopstanden geldt de specifieke zorgplicht (art. 11.116 Bal). Hierin wordt gesteld dat als een activiteit nadelige gevolgen heeft voor ‘oogmerken’ voor houtopstanden (art. 11.112 Bal), de verplichting geldt om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken, ongedaan te maken of achterwege te laten. Deze oogmerken zijn omschreven als doelstellingen: natuurbescherming, de instandhouding van het bosareaal in Nederland en bescherming van landschappelijke waarden.

Hoewel niet nader uitgewerkt, zijn deze oogmerken wel bestuursrechtelijk én strafrechtelijk handhaafbaar. Zo kan er bijvoorbeeld beter worden gehandhaafd tegen illegale kap.

4. ONDERZOEKSMETHODE

In onderstaand hoofdstuk wordt kort per onderdeel van de natuurwetgeving toegelicht hoe de toetsing is uitgevoerd.

4.1 SOORTENBESCHERMING

Het onderdeel soortenbescherming betreft een eenmalige beoordeling van het plangebied, waarin globaal wordt gekeken naar aanwezige en te verwachten (beschermde) soorten. Hiervoor zijn een literatuur- en veldonderzoek uitgevoerd.

4.1.1 BRONNENONDERZOEK

Het bronnenonderzoek heeft tot doel een beeld te krijgen van (eventueel) aanwezige beschermde en onder de specifieke zorgplicht vallende soorten in (de omgeving van) het plangebied.

Voor het bronnenonderzoek is gebruikgemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF); dit is de meest complete databank in Nederland met verspreidingsinformatie van flora en fauna. Ten aanzien van flora is een zoekgebied van circa 5 kilometer rondom het plangebied gehanteerd. Voor fauna is een zoekgebied van circa 3 kilometer rondom het plangebied gehanteerd. De NDFF is geraadpleegd op 29 mei 2024. Hierbij zijn waarnemingen tot 5 jaar terug ingezien.

Aangezien ook de NDFF niet volledig is, is tevens gebruikgemaakt van informatie uit de Beschermde Soortenindicator (BeSi) van Bij12, overige beschikbare vakliteratuur en eigen soort- en gebiedskennis (expert judgment).

4.1.2 VELDONDERZOEK

Het veldonderzoek heeft tot doel te bepalen of de beschermde en onder de specifieke zorgplicht vallende soorten die in de omgeving van het plangebied zijn vastgesteld (deze volgen uit het literatuuronderzoek) tevens in het plangebied (kunnen) voorkomen.

Op 3 mei en 7 juni 2024 zijn veldbezoeken uitgevoerd. Op3 mei was sprake van 10 graden en zware bewolking. Op 7 juni was het 17 graden en half bewolkt. Tijdens de veldbezoeken is aan de hand van terreinkenmerken gekeken naar de geschiktheid van het plangebied als groeiplaats/verblijfplaats voor (in de omgeving aanwezige) beschermde en onder de specifieke zorgplicht vallende soorten (habitatcheck). Tevens is tijdens het veldbezoek gelet op de aanwezigheid van beschermde soorten en sporen hiervan (zoals uitwerpselen, pootafdrukken, vraatsporen en aanwezige (oude) nesten/verblijfplaatsen).

4.2 GEBIEDSBESCHERMING EN HOUTOPSTANDEN

In de quickscan is een beknopte beoordeling opgenomen ten aanzien van gebiedsbescherming. Hierbij is getoetst hoe de invloedssfeer van het planvoornemen ten opzichte van de beschermde gebieden gelegen is. Bepaald is of er eventuele negatieve effecten van het planvoornemen op Natura 2000-instandhoudingsdoelen of wezenlijke kenmerken of waarden van planologisch beschermde gebieden zijn te verwachten. Daarbij is aangegeven of een aanvullende effectanalyse (zoals een Natura 2000-voortoets, toetsing NNN of AERIUS-berekening) nodig is.

Ten slotte is een beknopte toetsing uitgevoerd ten aanzien van het onderdeel ‘houtopstanden’. Hier is, in het geval van rooi- en kapwerkzaamheden, getoetst of een overtreding van de Ow als gevolg van het voornemen aan de orde is.

5. RESULTATEN SOORTENBESCHERMING

Onderstaande effectenanalyse richt zich op de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en op de overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van de beschermde soorten (artikelen 11.37, 11.46 en 11.54 van het Bal) die mogelijk hun leefgebied hebben binnen het plangebied. Daarnaast worden benodigde vervolgstappen benoemd om negatieve effecten te voorkomen en wordt de algemeen geldende zorgplicht behandeld die voor alle in het wild levende planten en dieren geldt die mogelijk binnen het plangebied voorkomen. Ten slotte is er aandacht voor de gevolgen van de ingreep op de soorten die onder de specifieke zorgplicht vallen.

5.1 FLORA

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in de omgeving van het plangebied de volgende beschermde soorten voor (kunnen) komen: stijve wolfsmelk, kruiptijm en groot spiegelklokje. Deze soorten komen alleen in zeer specifieke milieus voor en zijn afhankelijk van kalkrijke, voedselarme en vochtige tot natte omstandigheden. De beschermde planten van de Habitatrichtlijn eisen matig tot voedselarme grond en klei-, merg-, kalksteen- en zandbodems.

Het onderzoeksgebied valt ruim buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van bovengenoemde plantensoorten. Tevens zijn er geen waarnemingen van beschermde soorten bekend binnen het plangebied (NDFF 2024). Het is dus uitgesloten dat beschermde planten van de Habitatrichtlijn voorkomen in het plangebied.

EFFECTEN

Vanwege het ontbreken van geschikte groeiplaatsen, zijn negatieve effecten uitgesloten.

5.2 BROEDVOGELS CAT. 1 T/M 4

Categorie 1-4 broedvogels betreffen broedvogels waarvan de nesten aangewezen zijn als jaarrond beschermde nesten. In Provincie Friesland wijken de vogelcategorieën af van de landelijke categorieën. Zie voor de toelichting hoofdstuk 3.

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het plangebied de volgende broedvogels met jaarrond beschermde nesten voorkomen: buizerd, ransuil, draaihals, torenvalk en sperwer.

Tijdens het veldonderzoek zijn houtduif en zwarte kraai waargenomen die ook binding hadden met het plangebied. Zwarte kraai is geen categorie 1-4 soorten, maar oude nesten van deze soorten worden vaak gebruikt door de ransuil die wel jaarrond beschermd is en onder cat. 1-4 valt. Mogelijk heeft de zwarte kraai een nest in de boomkronen van de hogere en oudere bomen in de randzone van het plangebied. Aangezien ten tijde van het veldbezoek veel blad aan de bomen zat, was het niet goed te beoordelen of (oude) nesten aanwezig zijn. Deze bomen blijven echter behouden. Een nestlocatie binnen het plangebied is wel uitgesloten vanwege de jonge leeftijd van de hier aanwezige bomen. Het is daarom uitgesloten dat de ransuil in een van de hogere bomen binnen het plangebied nestelt. Verstoring van mogelijke nesten in de randzone is echter wel mogelijk. Van ransuil is bekend dat deze soort vaker in bewoonde gebieden broedt. Voor de torenvalk wordt het gebied en de directe omgeving te intensief gebruikt om als broedgebied te dienen.

Tevens is tijdens het veldbezoek een buizerd waargenomen. Het plangebied en de directe omgeving wordt echter te intensief gebruikt om als broedgebied voor deze soort te dienen. Het is daarom uitgesloten dat de buizerd in of aan de rand van het plangebied zit in de hoge loofbomen.

De draaihals en sperwer zijn niet waargenomen tijdens het veldbezoek. De draaihals heeft een voorkeur voor verrotte loofbomen. In het plangebied is er sprake van relatief jonge loofbomen en is het minder geschikt voor de draaihals, tevens wordt de draaihals in dit gebied alleen gezien als een doortrekker. Voor de sperwer wordt het gebied en de directe omgeving te intensief gebruikt. Tevens is het gebied ruig en half open. Het is daarom uitgesloten dat de draaihals en sperwer in het plangebied voorkomen.

EFFECTEN

Als gevolg van het bouwrijp maken van het plangebied worden de aanwezige struiken en boompjes weggehaald en grotere bomen worden indien nodig gekapt. Na de inrichting vinden er langs en in het plangebied vervoersbewegingen plaats van vrachtwagens en overige gebruiksvoertuigen voor het bouwen van huizen. Het snoeien van opschot van struiken en eventuele kap van bomen kan leiden tot verstoring van, ransuil als dit plaats vindt in het broedseizoen. Hierdoor is sprake van overtreding van de Ow (artikel 11.37 van het Bal).

VERVOLGSTAPPEN

Omdat er indien nodig bomen worden gekapt, worden eventueel aanwezige nesten vernietigd of verstoord. Het is in dat geval van belang om eerst nader onderzoek uit te voeren naar ransuil om te beoordelen of de soort (met nest) aanwezig is. Als blijkt dat jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn, dan is compensatie van de nestplaatsen nodig en dient een Omgevingsvergunning te worden aangevraagd. Tevens is het dan van belang de werkzaamheden dan ecologisch te begeleiden.

5.3 BROEDVOGELS CAT. 5

Categorie 5-broedvogels betreffen broedvogels die in principe niet jaarrond beschermd zijn, maar waarvan het ministerie van LNV wel een inventarisatie verlangt. Deze soorten zijn enkel jaarrond beschermd als de ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen, oftewel als verwacht wordt dat uitvoering van de plannen grote nadelige effecten zouden kunnen hebben op de lokale populatie van een soort.

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het plangebied de volgende categorie 5-broedvogels voor (kunnen) komen: gekraagde roodstaart, spreeuw en scholekster.

Uit het veldonderzoek blijkt dat voor de scholekster het plangebied niet geschikt is. Het plangebied is besloten en bestaat uit veel struiken en boompjes. Hierdoor kan de scholekster worden uitgesloten. De gekraagde roodstaart en spreeuw komen beide voor in halfopen gebieden met daarin gevarieerde, oude gemengde bossen met weinig begroeiing. In het plangebied is veel ruigte aanwezig onder de bomen, waardoor het minder geschikt is voor de spreeuw en gekraagde roodstaart. Het is daarom uitgesloten dat de gekraagde roodstaart en spreeuw in het plangebied voorkomen.

EFFECTEN

Het plangebied is voor de (mogelijk) aanwezige categorie 5-broedvogels niet van ecologisch hoog belang en worden niet verwacht in het plangebied. Bovendien zijn in de omgeving voldoende alternatieve nestlocaties te vinden in tuinen en bos in omgeving. De te verwachten soorten zijn daarnaast algemeen in Nederland. Als gevolg hiervan zijn de nesten van categorie 5-broedvogels binnen het plangebied niet jaarrond beschermd. Wel

zijn nesten van deze broedvogels (net als het geval is voor algemene broedvogels) beschermd tijdens het broedseizoen.

VERVOLGSTAPPEN

Door onderstaande voorzorgsmaatregelen te treffen kan overtreding van de Ow (als gevolg van vernieling van vogelnesten) worden voorkomen en kunnen de werkzaamheden doorgang vinden:

- Werkzaamheden buiten het globale broedseizoen (15 februari t/m 15 augustus)uitvoeren. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode van 15 februari t/m 15 augustus. Het is mede afhankelijk van weersomstandigheden of ook buiten deze periode wordt gebroed door vogels. Aangezien er een broedgeval buiten de reguliere broedperiode niet is uit te sluiten, dient men voorafgaand aan het werk contact op te nemen met een ecoloog om te bepalen of er kans is op broedgevallen.
- Indien de werkzaamheden in het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden:
  - Voorafgaand aan de werkzaamheden en buiten het reguliere broedseizoen (15 februari t/m 15 augustus) de bomen, struiken en andere beplanting rooien.
  - Als de bomen, struiken en andere beplanting niet kunnen worden gerooid buiten het broedseizoen: voorafgaand aan het werk een broedvogelcontrole uitvoeren. Broedgevallen worden tijdens deze controle gemarkeerd en tijdens de werkzaamheden ontzien.
    Het kan noodzakelijk zijn om gedurende de werkzaamheden periodiek controles uit te voeren op broedgevallen van vogels in plaats van een eenmalige controle. Dit is vooral van toepassing als langdurig werkzaamheden in het reguliere broedseizoen worden uitgevoerd. Dit kan alleen toegepast worden in kleine groenzones, zoals lage struiken en hagen en open gebieden (50-100m).

Aangezien geen sprake is van een verstoring met een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van individuen van vogels is geen sprake van een overtreding van artikel 11.37, lid 1a, b en c van het Bal en kunnen de werkzaamheden zonder voorzorgsmaatregelen ten aanzien van dit punt worden uitgevoerd.

5.4 OVERIGE BROEDVOGELS

Overige soorten broedvogels betreffen broedvogels die niet beschermd worden onder soorten in de categorie 1-5.

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek blijkt dat in de omgeving van het plangebied diverse algemene broedvogels voor (kunnen) komen, waaronder: houtduif, tjiftjaf, nachtegaal, spotvogel, zwartkop, winterkoning, groenling en grasmus. Tijdens het veldbezoek zijn houtduif, gaai en ekster waargenomen. Het plangebied is geschikt voor de hiervoor genoemde soorten als broedplek

EFFECTEN

Zonder voldoende voorzorg kunnen nesten van bovengenoemde soorten worden verstoord en/of vernield. Verstoring of vernieling van nesten is een overtreding van Art. 11.37 lid 1 a, b en c van het Bal.

De verstoring van individuen die als gevolg van de werkzaamheden kan optreden, is niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Dit aangezien de te verwachten soorten algemeen in Nederland voorkomen en de verstoring slechts van tijdelijke aard is.

Door onderstaande voorzorgsmaatregelen te treffen kan overtreding van de Ow (als gevolg van vernieling van vogelnesten) worden voorkomen en kunnen de werkzaamheden doorgang vinden:

- Werkzaamheden buiten het globale broedseizoen (15 februari t/m 15 augustus) uitvoeren. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode van 15 februari t/m 15 augustus. Het is mede afhankelijk van weersomstandigheden of ook buiten deze periode wordt gebroed door vogels. Aangezien meerdere broedvogelsoorten aanwezig kunnen zijn en een broedgeval buiten de reguliere broedperiode niet is uit te sluiten, dient men voorafgaand aan het werk contact op te nemen met een ecoloog om te bepalen of er kans is op broedgevallen.
- Indien de werkzaamheden in het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden:
  - Voorafgaand aan de werkzaamheden en buiten het reguliere broedseizoen (15 februari t/m 15 augustus) de bomen, struiken en andere beplanting rooien.
  - Als de bomen, struiken en andere beplanting niet kunnen worden gerooid buiten het broedseizoen: voorafgaand aan het werk een broedvogelcontrole uitvoeren. Broedgevallen worden tijdens deze controle gemarkeerd en tijdens de werkzaamheden ontzien.
    Het kan noodzakelijk zijn om gedurende de werkzaamheden periodiek controles uit te voeren op broedgevallen van vogels in plaats van een eenmalige controle. Dit is vooral van toepassing als langdurig werkzaamheden in het reguliere broedseizoen worden uitgevoerd. Dit kan alleen toegepast worden in kleine groenzones, zoals lage struiken en hagen en open gebieden.

Indien de hiervoor genoemde voorzorgsmaatregelen worden opgevolgd is er geen sprake van een verstoring met een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van individuen van vogels en is er derhalve geen sprake van een overtreding van artikel 11.37, lid 1a, b en c van het Bal.

5.5 VLEERMUIZEN

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het plangebied de volgende vleermuizen voor (kunnen) komen: Gewone dwergvleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis.

Verblijfplaatsen
Uit het veldonderzoek blijkt dat het plangebied mogelijk geschikt als verblijfplaats voor holbewonende soorten, zoals watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis. Binnen het plangebied zijn echter geen geschikte bomen aanwezig die een verblijfplaats voor vleermuizen kunnen bevatten. Daarvoor zijn deze te dun. In de noordpunt en aan de oostrand zijn wel dikkere bomen met mogelijke geschikte holtes aanwezig. Wanneer deze worden gekapt zullen er mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan.

Foerageergebied
Het plangebied is zeer geschikt als foerageergebied voor vleermuizen vanwege de aanwezigheid van insectenrijke luwe plekken. Binnen het plangebied is geen sprake van essentieel foerageergebied, omdat er meerdere foerageerplekken aanwezig zijn. Vleermuizen maken gebruik van groenelementen, bijvoorbeeld tuinen, bomenrijen, luwte van gebouwen en parken die in de omgeving aanwezig zijn. In figuur 4 kan gezien worden dat er meerdere plekken in de ruime omgeving geschikt zijn als foerageergebied. Essentieel en onmisbaar foerageergebied is daarom niet aanwezig in het plangebied.

Vliegroutes
Het plangebied is geen onderdeel van een essentiële vliegroute. Essentiële vliegroutes, die verblijfplaatsen en foerageergebied verbinden, bestaan uit lijnvormige structuren, zoals bomenrijen en watergangen. Langs de oostzijde van het plangebied loopt een weg, met een bomenrij, die geschikt is als vliegroute voor vleermuizen.

Deze route is mogelijk essentieel. Daarnaast lopen verschillende watergangen in de buurt van het plangebied die ook mogelijk als essentiële vliegroute kunnen dienen. Deze bevinden zich buiten het plangebied, zie figuur 4.

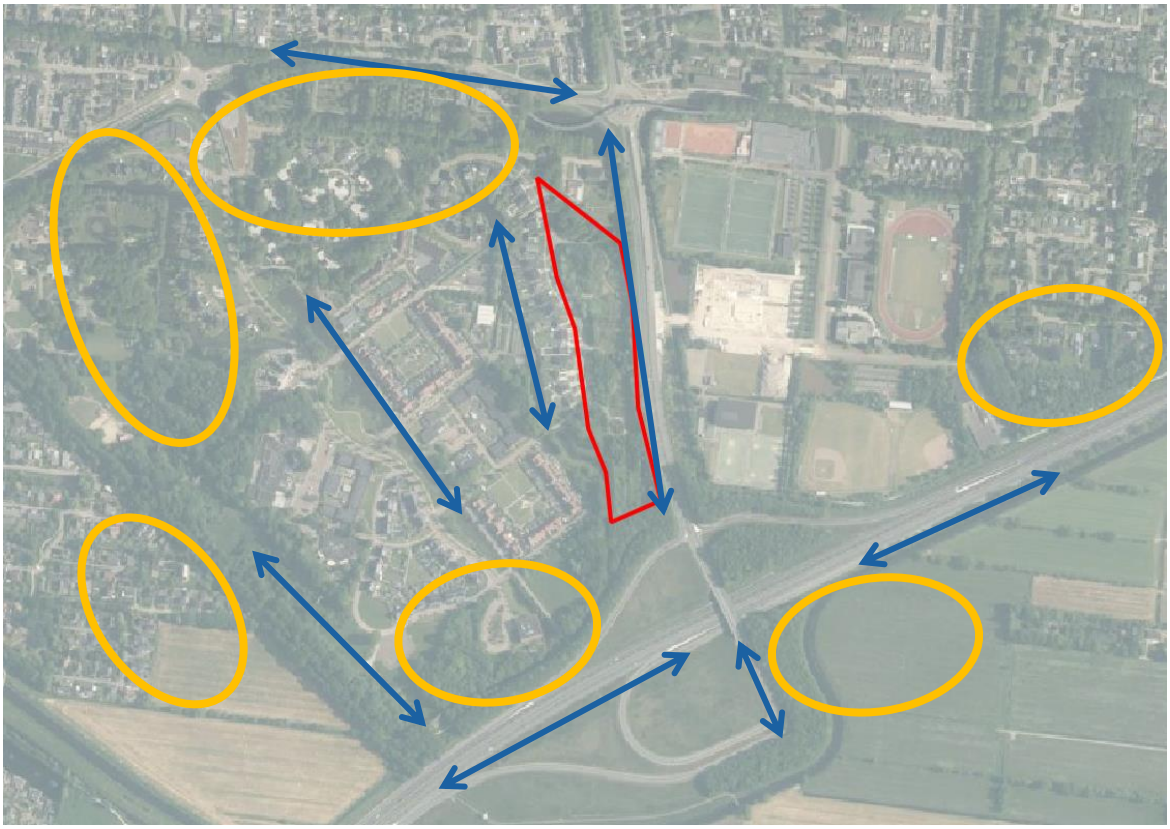

Figuur 4. *Bovenstaande figuur toont dat in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd) voldoende groenstructuren aanwezig zijn als vliegroute (blauwe pijltjes) en foerageermogelijkheden (oranje ovalen).*

EFFECTEN

Verblijfplaatsen

Door de voorgenomen werkzaamheden, zoals boom kap en bouwrijp maken van het terrein voor bouwen van huizen, zijn negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis niet uitgesloten. Dit is vooral aan de orde wanneer dikkere bomen in de noordelijke en oostelijke randzone gekapt gaan worden. In boomholtes kunnen de vleermuizen hun verblijfplaats hebben. Als gevolg van de mogelijke werkzaamheden en door toekomstige gebruik treedt er mogelijk verstoring van vleermuizen en vernietiging van verblijfplaatsen op. Daarnaast kunnen vleermuizen worden gedood. Dit zijn overtredingen van artikel 11.46 van het Bal, respectievelijk lid 1b en 1a.

Vliegroutes

Er worden in het plangebied bomen gekapt. Echter is niet duidelijk om welke bomen dit gaat. Ten oosten van het plangebied ligt een bomenrij die als essentieel gezien zou kunnen worden. Mochten die bomen worden gekapt wordt de essentiële vliegroute over een afstand onderbroken, waardoor deze niet meer functioneel is (overtreding van artikel 11.46, lid 1b van het Bal). Mochten deze bomen behouden blijven, zoals uit de planvorming blijkt, dan blijft de mogelijk essentiële vliegroute intact, echter kan er wel verstoring optreden van licht van de bouwwerkzaamheden.

Foerageergebied
Binnen het plangebied is sprake van niet-essentieel foerageergebied, omdat er meerdere soortgelijke foerageerplekken aanwezig zijn buiten het plangebied. Vleermuizen maken gebruik van groenelementen, zoals tuinen, bomenrijen en luwte van gebouwen en parken, die in de omgeving in ruime mate aanwezig zijn. Het plangebied maakt deel uit van een veel groter gebied waarin geschikt foerageergebied in ruime mate aanwezig is. Essentieel en onmisbaar foerageergebied is daarom niet aanwezig in het plangebied (zie Figuur 4). Wel kunnen foragerende vleermuizen verstoord worden door licht (overtreding van artikel 11.46, lid 1b van het Bal).

VERVOLGSTAPPEN

De werkzaamheden dienen overdag uitgevoerd te worden om verstoring van foragerende vleermuizen en vleermuizen op de vliegroute te voorkomen. Bij de inrichting van het terrein rekening houden met het lichtplan door naar beneden gerichte armatuur te plaatsen dat niet op de groenstrook schijnt. Ten oosten van het plangebied ligt een voor veermuizen essentiële bomenrij; deze is van belang om te behouden.

Het is noodzakelijk om de bomen in de herfst te controleren op holtes. Het blad is dan van de bomen waardoor de holtes gesignaleerd kunnen worden. Mochten er holtes aanwezig zijn in de bomen die worden gekapt of door de toekomstige gebruik verstoort kunnen worden is het noodzakelijk om nader onderzoek te doen naar de verblijfplaatsen van vleermuizen. De functies en soorten die moeten worden onderzocht indien er holtes aanwezig zijn, zijn: zomer-, kraam- en paarverblijven van gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis.

5.6 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het plangebied de volgende beschermde grondgebonden zoogdieren voor (kunnen) komen: woelrat, dwergspitsmuis, steenmarter, ree, vos, boommarter, bosmuis, bunzing, das, wezel, konijn en huisspitsmuis.

Uit het veldonderzoek blijkt dat het geschikt leefgebied is voor veel van de genoemde soorten. Verblijfplaatsen van de kleine marterachtigen zoals wezel, bunzing en hermelijn in de groenstrook zijn niet geheel uitgesloten, omdat er takkenhopen en rommelhoekjes aanwezig zijn. Tijdens het tweede veldbezoek is langs de Zuiderhogeweg een aangereden bunzing aangetroffen. Het is daarmee zeer aannemelijk dat deze soort gebruik maakt van het onderzoeksgebied.
Voor de das en de boommarter wordt het gebied te intensief gebruikt en ontbreken vaste verblijfplaatsen in de vorm van burchten en dikke bomen.

De overige genoemde soorten behalve de marterachtigen zijn vrijgestelde soorten, echter geld hiervoor wel er wel de zorgplicht.

EFFECTEN

Als gevolg van het bouwrijp maken van het terrein en kap van struiken treedt mogelijk verstoring en vernietiging van verblijfplaatsen van kleine marterachtigen. Deze soorten zijn niet vrijgesteld in Friesland. Verder treedt mogelijk verstoring en vernietig van verblijfplaatsen van de vrijgestelde soorten waarvoor de zorgplicht geldt.

VERVOLGSTAPPEN

Voor de wezel, bunzing en hermelijn hoeft in samenspraak met de provincie geen onderzoek voor het vaststellen van aanwezig of afwezigheid te worden uitgevoerd. Echter moeten deze soorten wel mee worden genomen in de vergunningaanvraag.

5.7 AMFIBIEËN

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het plangebied de volgende beschermde amfibieën voor (kunnen) komen: bruine kikker, bastaardkikker, poelkikker, meerkikker, kleine watersalamander en gewone pad.

Uit het veldonderzoek blijkt dat het plangebied geschikt is als land- en overwinterhabitat voor amfibieën. De bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker, kleine watersalamander en gewone pad zijn vrijgestelde soorten. Poelkikkers kunnen het plangebied gebruiken als land- en overwinterhabitat. Er zijn verschillende plekken in het plangebied waar ze onder kunnen kruipen, zoals stapels baktenen of grote losliggende stenen.

EFFECTEN

Het plangebied is geschikt als land- en overwinterhabitat. Als gevolg van het bouwrijp maken van het terrein en de het bouwen van woningen kunnen een op de Ow artikelen 11.46, lid 1 en 11.54, lid 1 van het Bal die overtreden worden.

VERVOLGSTAPPEN

De gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander en meerkikker zijn Nationaal beschermde soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen. De Zorgplicht is wel van toepassing.
Er hoeft in samenspraak met de provincie geen onderzoek voor het vaststellen van aanwezig of afwezigheid te worden uitgevoerd van de poelkikker. Wel moet voor het vernietigen van land- en overwinterhabitat een vergunning worden aangevraagd. De bijbehorende vervolgstappen voor het mitigeren en compensatie van deze ecologische functie, wordt maatwerk en hangt sterk af van de specifieke uitvoering van het plan. De mogelijkheden van alternatief overwinterhabitat zijn in de omgeving zijn beperkt. Wij adviseren hierin de provincie Fryslân bij te betrekken om gezamenlijk deze casus te bespreken.

5.8 REPTIELEN

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in de omgeving van het plangebied geen beschermde reptielen voorkomen. Uit het veldonderzoek blijkt dat het plangebied ongeschikt is als leefgebied voor deze soortgroep.

EFFECTEN EN VERVOLGSTAPPEN

Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

5.9 VISSEN

RESULTATEN

Vanwege het ontbreken van water in het plangebied wordt de soortgroep vissen buiten beschouwing gelaten. Daarentegen liggen er wel watergangen naast het gebied, maar er wordt nu vanuit gegaan dat deze behouden blijven.

EFFECTEN EN VERVOLGESTAPPEN

Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

5.10 VLINDERS, LIBELLEN EN OVERIGE ONGEWERVELDEN

RESULTATEN

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het plangebied de volgende beschermde ongewervelden voor (kunnen) komen: grote vos, grote weerschijnvlinder, groene glazenmaker, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en noordse winterjuffer.

Uit het veldonderzoek blijkt dat het plangebied voor de groene glazenmaker, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en noordse winterjuffer niet geschikt is als essentieel leefgebied in verband met het ontbreken van jaarrond open water.

Voor grote vos lijkt het gebied geschikt te zijn. Deze vlinder heeft vochtige, open bosgebieden en andere plekken met grote vrijstaande bomen als leefgebied. De soort heeft in hoofdzaak iepen en zoete kers als waardplant. Deze komen in het plangebied niet voor. Soms worden eitjes gelegd op populieren en wilgen; deze komen in het gebied wel veel voor. Het zwaartepunt van de verspreiding van deze soort bevindt zich echter in de zuidoostelijke helft van het land. Gezien de zeldzaamheid van de soort in Fryslân, het ontbreken van waarnemingen van deze soort in het plangebied (NDFF), in combinatie met de afwezigheid van de belangrijkste waardbomen is het onwaarschijnlijk dat deze soort een voortplantingslocatie heeft in het plangebied.

De grote weerschijnvlinder komt voor in vochtige omgevingen zoals vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of samenhangende bosjes in beekdalen. Deze vlinder zet zijn eitjes af op zonnige en beschutte breedbladige wilgensoorten als grauwe wilg en boswilg. Deze eerste soort is in het plangebied zeer spaarzaam aanwezig. Smalbladige wilgen, die veel meer aanwezig zijn, zijn ongeschikt als voortplantingslocatie. Het plangebied vormt daarmee geen ideaal leefgebied.

EFFECTEN

Het plangebied is niet geschikt voor grote vos en noordse winterjuffer. De beoogde werkzaamheden, zoals het bouwrijp maken van de grond en het bouwen van huizen, leiden niet tot een overtreding op de Ow voor deze soorten. Hoewel het plangebied geen ideaal leefgebied is voor de grote weerschijnvlinder kunnen we deze soort niet uitsluiten. Een soortgericht onderzoek moet hier uitsluitsel over geven.

VERVOLGSTAPPEN

Het is noodzakelijk nader onderzoek te doen naar de grote weerschijnvlinder

5.11 INVULLING ZORGPLICHT

Bij het planvoornemen dient men rekening te houden met de (potentieel) aanwezige beschermde soorten. Daarnaast dient men in het kader van de zorgplicht tevens rekening te houden met de binnen de provincie Fryslân van bescherming vrijgestelde soorten (o.a. steenmarter, konijn, gewone pad, bruine kikker, woelrat, dwergspitsmuis, ree, vos, bosmuis, huisspitsmuis, kleine watersalamander en meerkikker) en alle overige in het wild levende flora en fauna.

In dit kader is het waard om te vermelden dat het plangebied door de beschutte ligging, het geaccidenteerde terrein en het vele nectaraanbod in de vorm van kruiden en bramenstruweel een zeer biodivers gebied is. Het is vooral van belang voor vele insectensoorten. Tijdens de veldbezoeken werden vele hommels, bijensoorten, zweefvliegen, sluipwespen en bladwespen waargenomen. Daarnaast waren er vele foeragerende libellensoorten aanwezig. Het gebied kan in dit opzicht als een parel gezien worden. Met de beoogde inrichting zal deze functie verloren gaan. Het is echter aan de gemeente Smallingerland om vanuit de zorgplicht zorg te dragen

voor verhoging van de biodiversiteit rond dit specifieke gebied. Binnen de huidige inrichting is dit mogelijk door vooral de zuid- en oostrand van het plangebied zo natuurvriendelijk mogelijk in te richten en te beheren.

Om een zorgvuldige omgang met alle in het wild levende soorten (zorgplicht) verder te garanderen, zijn de volgende maatregelen geformuleerd:

- aanwezige beplanting binnen het plangebied (met name bomen, struiken en kruidenrijke vegetaties) zoveel mogelijk behouden en anders ontwikkelen;
- werken van één kant af om fauna de kans te geven zelfstandig te vluchten;
- enkel bij daglicht werken om verstoring van nacht-actieve soorten (zoals vleermuizen) te voorkomen;
- in mogelijk leefgebied: jonge hazen/egels uit werkgebied verplaatsen.

Om tussentijdse vestiging van beschermde (pionier)soorten te voorkomen, zijn nog enkele aanvullende voorzorgsmaatregelen geformuleerd:

- Voorkomen dat er op het bouwterrein natte laagtes of bandensporen overblijven; dit is geschikt voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad;
- Vorming van grote zandhopen voorkomen; dit vormt geschikt landhabitat voor de rugstreeppad en (bij aanwezigheid van steile kanten) een geschikte broedlocatie voor oeverzwaluwen;

5.12 INVULLING SPECIFIEKE ZORGPLICHT

In de vorige paragrafen zijn de mogelijke gevolgen van de activiteit op beschermde soorten flora en fauna besproken. Daarnaast kan het project gevolgen hebben voor soorten die onder de specifieke zorgplicht vallen.

Vanuit de NDFF zijn de Rode lijst-soorten nachtegaal en de bijensoort donkere rimpelrug uit het plangebied bekend. Van de nachtegaal zijn ten minste drie broedparen bekend, die hier voornamelijk aanwezig zullen zijn op de grens tussen bramenstruweel en jong bos. De soort komt echter verspreid in de provincie voor, de landelijke trend is stabiel tot licht stijgend en de staat van instandhouding is niet in het geding.

De donkere rimpelrug bij staat als kwetsbaar op de Rode lijst en is gebonden aan leemrijke milieus, zoals dit in dit plangebied aanwezig is. De soort zal zich hier dan ook voortplanten. Deze waarneming betreft de enige in de provincie Fryslân in de afgelopen vijf jaar. De (lokale) staat van instandhouding is dan ook in het geding wanneer het leefgebied van deze soort verloren gaat. De specifieke zorgplicht vraagt in dat kader dan ook om passende preventieve of herstelmaatregelen getroffen te treffen om deze nadelige gevolgen te voorkomen. Deze zullen onderdeel uitmaken van het vervolgtraject.

Figuur 5. *Vrouwtje geelstaartklaverzandbij, waargenomen op 7 juni 2024.*

Tijdens het tweede veldbezoek is een foeragerend vrouwtje van de geelstaartklaverzandbij aangetroffen, die foerageerde op kleine klaver (zie Figuur 5). Gezien de verzamelde nectar is voortplanting binnen het plangebied aannemelijk. Deze soort staat eveneens als kwetsbaar op de Rode lijst maar is wel van meerdere locaties in Fryslân bekend. De trend van deze soort is echter dalend vanwege de afname van kruidenrijke en vooral klaverrijke vegetaties. Het is onbekend of de (lokale) staat van instandhouding van deze soort in het geding is, maar het is, gezien de trend van deze soort, aan te raden om verlies van de kruidenrijkdom op deze locatie binnen of buiten het plangebied te compenseren of te stimuleren.

6. EFFECTANALYSE GEBIEDSBESCHERMING

6.1 NATURA 2000

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied (zie Figuur 6), waardoor bij voorbaat kan worden uitgesloten dat sprake is van een direct negatief effect op beschermde natuurgebieden. Aangezien de voorgenomen ontwikkeling op enige afstand van Natura 2000-gebieden plaatsvindt (minder dan 6 km van Wijnjeterper Schar en Van Oordt's Mersken en meer dan 6 km van de Alde Feanen), worden tevens geen negatieve effecten als gevolg van externe werking (door visuele verstoring en verstoring door productie van geluid, trillingen en licht) verwacht.

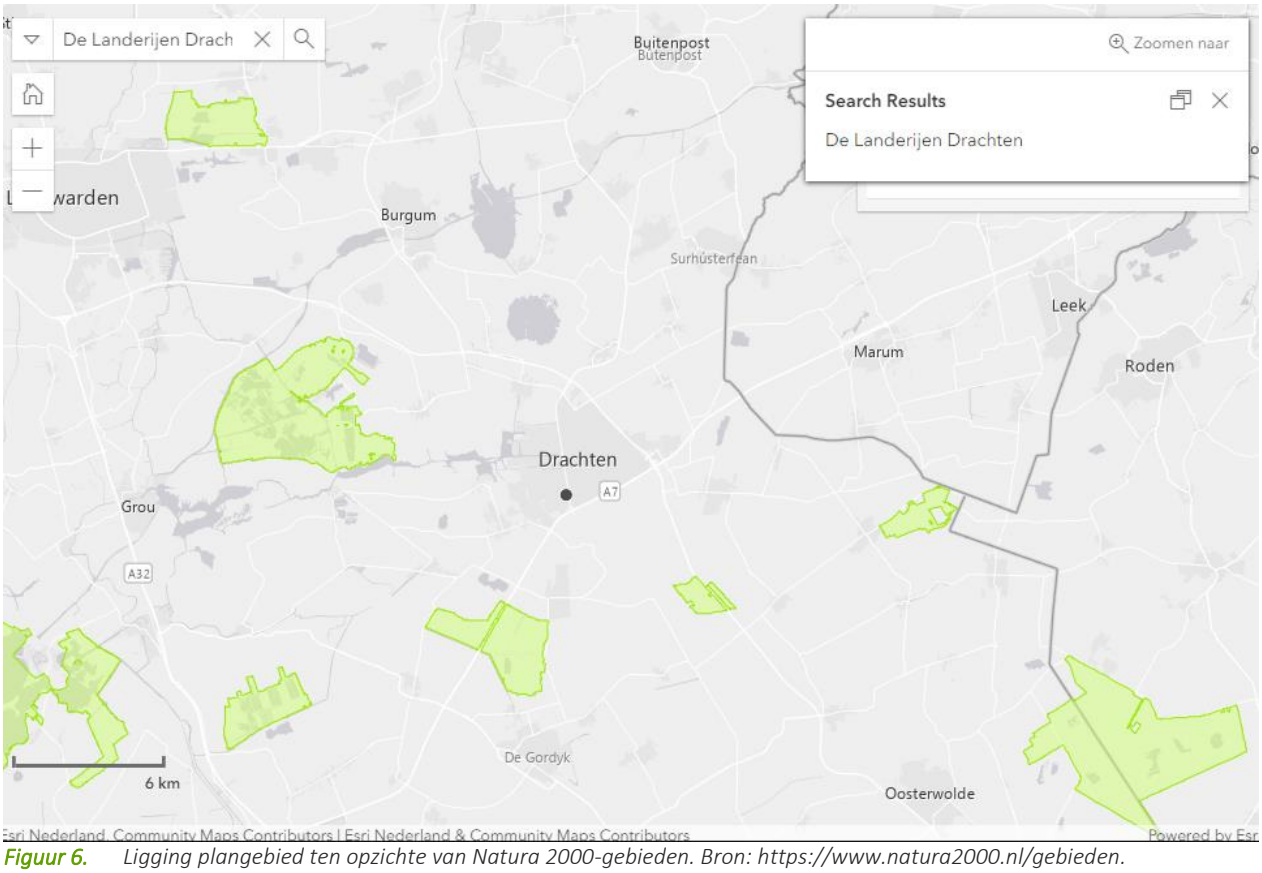

Figuur 6. Ligging plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden. Bron: https://www.natura2000.nl/gebieden.

Het plangebied is binnen 25 km van Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige natuur gelegen. Het project kan door de inzet van werktuigen tijdens de sloop en bouw mogelijk een toename aan stikstofdepositie in deze Natura 2000-gebieden veroorzaken en zodoende het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige habitats in gevaar brengen.

Met een stikstofberekening dient onderzocht te worden of sprake is van een toename in de stikstofdepositie (> 0,00 mol N/ha/j). In de stikstofberekening kan eventueel rekening worden gehouden met interne of externe saldering. Wanneer het project per saldo een depositie boven 0,00 mol N/ha/j tot gevolg heeft, dient een nadere ecologische beoordeling van de gevolgen voor stikstofgevoelige natuur te worden uitgevoerd. Hierin worden de ecologische gevolgen uitgebreid onderzocht en gewogen tegen de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-waarden waarop de stikstofdepositie plaatsvindt.

Op basis van bovenstaande is een Natura 2000-voortoets (gericht op directe effecten en/of externe werking als gevolg van geluid, licht e.d.) niet van toepassing. Het is echter aan te raden om wel een stikstofberekening met de AERIUS Calculator uit te voeren. Indien uit de AERIUS-berekening blijkt dat de depositie als gevolg van het voornemen meer dan 0,00 mol N/ha/jr bedraagt, dient nog een 'voortoets stikstof' uit te worden gevoerd.

6.2 PLANOLOGISCHE GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied ligt niet in het NNN of overige planologisch beschermde gebieden (weidevogelgebieden, gebieden met strategische reserveringen voor natuur, groene ontwikkelingszones e.d.; zie Figuur 7). Direct negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Aangezien de voorgenomen ontwikkeling op enige afstand (circa 1000 meter) van beschermde natuurgebieden plaatsvindt, worden tevens geen negatieve effecten als gevolg van externe werking (via visuele verstoring en verstoring door productie van geluid, trilling en licht) verwacht.
Op basis van bovenstaande is toetsing aan de planologische gebiedenbescherming van het NNN niet van toepassing.

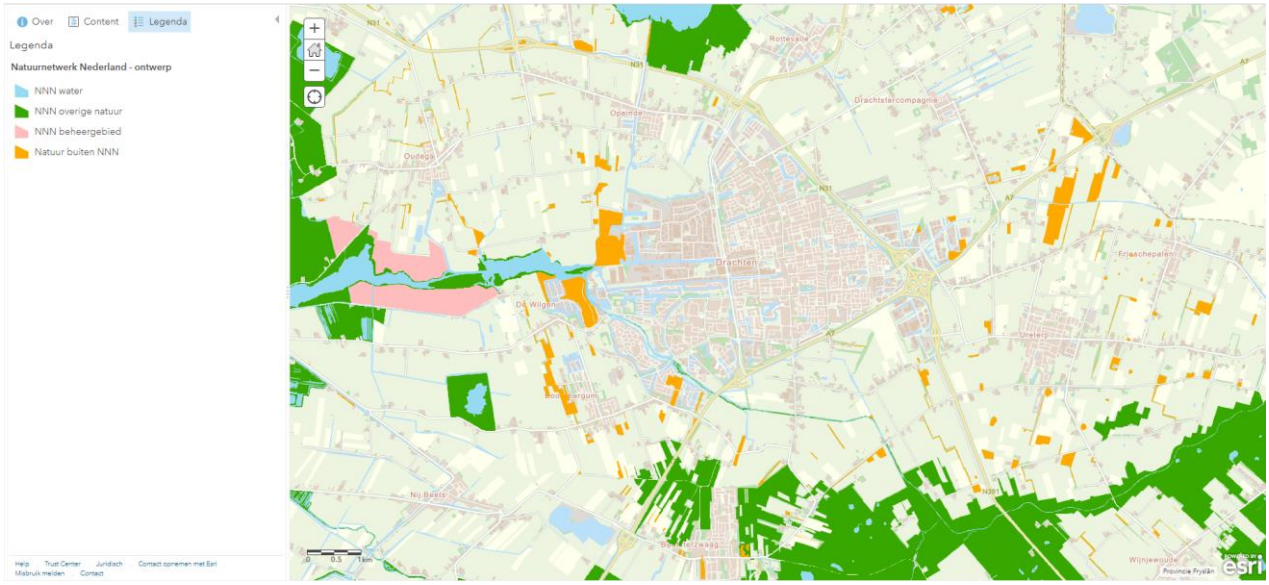

Figuur 7. *Ligging plangebied ten opzichte van het NNN. Bron: Provincie Fryslân*

7. BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

Binnen het project is geen sprake van de kap van een houtopstand die beschermd is onder de Ow (art. 11.126 en 11.129 van het Bal). Dit aangezien de te kappen bomen binnen de bebouwde kom aanwezig zijn (zie paragraaf 3.4).

8. CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

8.1 SOORTENBESCHERMING

8.1.1 BESCHERMDE SOORTEN

Op basis van de uitgevoerde quickscan kunnen de onderzoeksvragen t.a.v. soortenbescherming samengevat worden beantwoord:

Welke beschermde soorten maken (mogelijk) gebruik van de planlocatie?

- Broedvogels: ransuil
- Vleermuizen: gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis.
- Grondgebonden soorten: de wezel, bunzing en hermelijn
- Amfibieën: poelkikker
- Insecten/vlinders: grote weerschijnvlinder

Wat zijn de (mogelijke) effecten van de voorgenomen werkzaamheden op deze beschermde soorten?

- Indien er bomen worden gekapt, kunnen eventuele aanwezige nesten van de ransuil vernietigd of verstoord worden. Dit is een broedvogel met een vaste jaarrond beschermde nestplaats.
- Er treden mogelijke effecten op de vleermuizen, zoals: zomer-, kraam- en paarverblijven van gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis, wanneer (dikke) bomen worden gekapt.
- Inrichting van het plangebied leidt tot effecten op verblijfplaatsen van de grondgebonden zoogdiersoorten wezel, bunzing en hermelijn.
- Inrichting van het plangebied leidt tot effecten op winterverblijfplaatsen van de poelkikker.
- Het inrichten van het plangebied heeft mogelijk effect op het voortplantingshabitat van de grote weerschijnvlinder.

Is aanvullend ecologisch onderzoek naar een of meerdere soorten noodzakelijk?
Aanvullende ecologisch onderzoek naar meerdere soort(groep)en is noodzakelijk:

- Broedvogels: ransuil, zie tabel 1 voor vervolgstappen/voorzorgsmaatregelen.
- Vleermuizen: gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Zie tabel 1 voor vervolgstappen/voorzorgsmaatregelen.
- Insecten/vlinders: grote weerschijnvlinder, zie tabel 1 voor vervolgstappen/voorzorgsmaatregelen.

Welke voorzorgsmaatregelen en/of vervolgstappen dienen genomen te worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen?
In onderstaande tabel zijn alleen de relevante benodigde voorzorgsmaatregelen en/of vervolgstappen opgenomen. Voor overige soorten en soortgroepen zijn deze niet van toepassing. Dit is weergegeven in hoofdstuk 5 van dit rapport. Wel geldt voor deze de soorten en soortgroepen de zorgplicht. Maatregelen die hiervoor kunnen gelden zijn onderaan tabel 1 weergegeven.
Het formuleren van passende maatregelen en/of compensatie is onderdeel van het vervolgtraject.

Tabel 1 *Overzicht benodigde vervolgstappen en / of voorzorgsmaatregelen.*

(Mogelijk) aanwezige soort(groep)en	Benodigde voorzorgsmaatregelen en/of vervolgstappen voor soorten met een aanvullend beschermingsregime (art. 11.37, 11.46 en 11.54 van het Bal)
Broedvogels	- Het is van belang om eerst nader onderzoek uit te voeren naar ransuil om te beoordelen of de soort (met nest) aanwezig is. Geadviseerd wordt om een check te doen op nesten wanneer het blad van de boom is. Als blijkt dat jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn, dan is compensatie van de nestplaatsen nodig en dient een Omgevingsvergunning te worden aangevraagd. Tevens is het van belang de werkzaamheden dan ecologisch te begeleiden. - Voor de overige broedvogels geldt: werken buiten het broedseizoen en het beperken van lichtverstrooiing. Indien dit niet mogelijk is, dient een broedvogelcheck uitgevoerd te worden en dienen zo mogelijk maatregelen genomen te worden om verstoring te voorkomen.
Vleermuizen	- Het is noodzakelijk om geschikte dikke bomen te controleren op holtes op het moment dat het blad van de bomen is. Mochten er holtes aanwezig zijn in de bomen die worden gekapt is het noodzakelijk om nader onderzoek te doen naar het gebruik en de functie van de verblijfplaatsen. De functies en soorten die in dat geval moeten worden onderzocht zijn: zomer-, kraam- en paarverblijven van gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis.
Grondgebonden zoogdieren	- Met het bevoegd gezag (Provincie Fryslân) is kortgesloten dat voor de wezel, bunzing en hermelijn geen nader onderzoek voor het vaststellen van aanwezig of afwezigheid hoeft te worden uitgevoerd. Hun aanwezigheid is aannemelijk. Hierdoor moeten deze soorten wel mee worden genomen in een vergunningaanvraag.
Amfibieën	- Met het bevoegd gezag (Provincie Fryslân) is kortgesloten dat er geen onderzoek voor het vaststellen van aanwezig of afwezigheid van de poelkikker hoeft te worden uitgevoerd. Dit wordt aannemelijk geacht. Hierdoor moet voor het vernietigen van land- en overwinterhabitat een vergunning worden aangevraagd. De bijbehorende vervolgstappen voor het mitigeren en compensatie van deze ecologische functie, wordt maatwerk en hangt sterk af van de specifieke uitvoering van het plan. De mogelijkheden van alternatief overwinterhabitat zijn in de omgeving zijn beperkt. Wij adviseren de provincie Fryslân hierin te betrekken om gezamenlijk deze casus te bespreken.
Vlinders, libellen en overige ongewervelden	- Nader onderzoek naar voortplanting van de grote weerschijnvlinder is nodig.
Aanvullende voorzorgsmaatregelen (t.a.v. zorgplicht en pioniersoorten)	
• Aanwezige beplanting binnen het plangebied (met name bomen en struiken) zoveel mogelijk behouden; • Werken van één kant af om fauna de kans te geven zelfstandig te vluchten; • Enkel bij daglicht werken om verstoring van nacht-actieve soorten (zoals vleermuizen) te voorkomen. • In mogelijk leefgebied: jonge hazen/egels uit werkgebied verplaatsen. • Voorkomen dat er op het bouwterrein natte laagtes of bandensporen overblijven; dit is geschikt voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad; • Vorming van grote zandhopen voorkomen; dit vormt geschikt landhabitat voor de rugstreeppad en (bij aanwezigheid van steile kanten) een geschikte broedlocatie voor oeverzwaluwen;	

8.1.2 SPECIFIEKE ZORGPLICHT

Op basis van de uitgevoerde habitatcheck kan onderstaande onderzoeksvraag t.a.v. de specifieke zorgplicht binnen de soortenbescherming worden beantwoord:

Welke voorzorgsmaatregelen en/of vervolgstappen dienen genomen te worden om schadelijke en nadelige gevolgen te voorkomen voor soorten die onder de specifieke zorgplicht vallen?

Verlies van leefgebied van de bijensoort donkere rimpelrug leidt tot een lokale ongunstige staat van instandhouding. Vanuit de specifieke zorgplicht geldt dat deze nadelige gevolgen in redelijkheid moet worden voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt. Wanneer gevolgen hierop niet zijn uit te sluiten, dienen passende preventieve of herstelmaatregelen getroffen te worden om deze nadelige gevolgen te voorkomen. Dergelijke maatregelen horen in verhouding te staan tot de aard en omvang van de ingreep en de effecten. Te denken valt aan het natuurlijk inrichten van een deel van het plangebied of een daaraan grenzend terrein. Hierbij is er tevens de verplichting om na te gaan of deze maatregelen de beoogde effecten hebben. Het formuleren van passende maatregelen is onderdeel van het vervolgtraject.

8.2 GEBIEDSBESCHERMING

Directe effecten van de werkzaamheden (zoals geluid, licht en trillingen) op Natura 2000-gebieden zijn niet aan de orde. Het is aan te raden om een AERIUS-berekening te laten uitvoeren om effecten als gevolg van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te laten berekenen.

Planologische bescherming zoals de NNN is niet aan de orde. Het plangebied valt buiten NNN-gebieden

8.3 HOUTOPSTANDEN

Binnen het project is geen sprake van de kap van een houtopstand die beschermd is onder de Ow (art. 11.126 en 11.129 van het Bal). Dit aangezien de te kappen bomen binnen de bebouwde kom aanwezig zijn (zie paragraaf 3.4).

9. LITERATUURLIJST

- Bij12 (2017); Kennisdocument Buizerd versie 1.0 juli 2017
- Bij12 (2017); Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis versie 1.0 juli 2017
- Bij12 (2017); Kennisdocument Poelkikker versie 1.0 juli 2017
- Bij12 (2017); Kennisdocument Rosse vleermuis versie 1.0 juli 2017
- Bij12 (2017); Kennisdocument Ruige dwergvleermuis versie 1.0 juli 2017
- Bij12 (2017); Kennisdocument Watervleermuis versie 1.0 juli 2017
- Bij12 (2024); Kennisdocument kleine marterachtigen versie 1.0 januari 2024
- Bij12 (2024); Kennisdocument Gewone dwergvleermuis versie 2.0 april 2024
- Broekhuizen, S., Spoelstra K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buys (red.), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Nationale Databank Flora en Fauna. Geraadpleegd 29 mei 2024.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Websites:

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.bij12.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl
- www.vogelbescherming.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.googlemaps.nl

ATKB | voor natuur
en leefomgeving